

Ушакова Оксана Анатоліївна

*К.е.н., викладач, спеціаліст I категорії
Технічного коледжу НУВГП*

Харчук Вікторія Юріївна

*Студентка групи Ф-3
Технічного коледжу НУВГП*

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

На сучасному етапі економічного розвитку проблема підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств, регіонів, галузей тощо набуває особливої актуальності. Пріоритетним для країни є подальший розвиток ринку, створення передумов для її успішного входження у світову спільноту і визначення власного місця на міжнародній арені. Ключовим чинником конкурентоспроможності, якщо брати до уваги національну економіку або рівень підприємства, є підвищення загальної продуктивності.

У науковій літературі визначення конкурентоспроможності фігурує як здатність створювати і реалізовувати продукцію, якості якої привабливіші за якості аналогічної продукції конкурентів на внутрішньому і зовнішньому ринках. З науково-практичної точки зору ця тематика є важливою у контексті створення в Україні прийнятних умов для бізнесового поступу. Проблемами конкурентоспроможного виходу підприємств України на зовнішній ринок та окремими аспектами їх адаптації до нових бізнес-умов, умов сталого розвитку займаються такі вітчизняні вчені, як Білопольський М. Г. [1], Геєць В. М. [2], Мальчик М. В. [4], Сазонець О. М. [6], Скрипчук П. М. [7] та багато інших. Проте, використання переважною більшістю промислових підприємств старих традиційних методів управління функціями постачання, виробництва та розподілу не можуть забезпечити значних конкурентних переваг і, як наслідок, не можуть досягти необхідного рівня конкурентоспроможності.

Метою дослідження є виявлення напрямів підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств у контексті їх інвестиційно-інноваційної діяльності.

На етапі переходу української економіки до стійкого розвитку посилюється значення активізації інноваційної діяльності підприємств як

пріоритетного напрямку зміцнення конкурентоспроможності на основі підвищення ефективності виробництва, поліпшення якості продукції і послуг. Механізм функціонування економіки інноваційного типу передбачає наявність постійної циклічної трансформації, тобто засоби, вкладені в наукові дослідження, цілеспрямовано перетворюються в нові знання, отримані знання – в технологію і майстерність, які ефективно трансформуються в гроші. Одним із найбільш розповсюджених механізмів щодо державного впливу на розвиток конкурентоспроможності вітчизняних підприємств є законодавче стимулювання та створення нормативно-правового середовища для високотехнологічних галузей виробництва.

Конкурентоспроможність підприємств базується на якості, швидкості ухвалення рішень, технічній перевазі, обслуговуванні і диференціації продукту. Розробка концепції щодо зростанні показників конкурентоспроможності підприємства є складною проблемою, вирішення якої не може бути стандартним навіть для двох аналогічних підприємств, які працюють на одному сегменті ринку і мають однакові місії. Україна сьогодні є однією з найменш конкурентоспроможних країн.

З нашої точки зору, поняття конкурентоспроможності необхідно трактувати як спроможність об'єкта витримувати конкуренцію в порівнянні з ідентичними об'єктами в умовах конкурентного середовища. Враховуючи, що конкурентоспроможність підприємств пов'язана не лише з конкурентними перевагами, а й з конкурентними позиціями, особливу увагу необхідно звертати на формування й утримання конкурентних позицій підприємств, які визначаються: інноваційним потенціалом та результативністю інноваційного процесу; маркетинговими можливостями в галузі збуту; персоналом, орієнтованим на здобуття конкурентних переваг в освіті тощо.

Під конкурентоспроможністю країни Institute of Management Development, IMD розуміє здатність національної економіки створювати і підтримувати середовище, в якому виникає конкурентоспроможний бізнес. На Всесвітньому економічному форумі в Давосі презентували рейтинг глобальної конкурентоспроможності Global Competitiveness Index 2016-2017. Україна втратила в ньому шість позицій і опустилася з 79 місця серед 140 країн, на 85-те серед 138 держав. Лідером стала Швейцарія (5,81), друге місце у Сінгапуру (5,72). Найближчими сусідами України стали Намібія (84 місце) і Греція (86 місце) [3].

На світовому ринку конкурентоспроможними визнано менш як 1% українських товарів і послуг. Так, номінальний валовий внутрішній продукт (ВВП) за 2013 рік становив 1455 млрд. грн., а експорт – 682 млрд. грн. За даними 2016 року економіка України на 49,3% залежить від експорту (номінальний ВВП за підсумками 2016 року становив 2383,182 млрд. грн., а експорт – 1174,625 млрд. грн.) [5]. Таке становище в інвестиційній сфері склалося через: незбалансованість організаційно-економічної структури промисловості, яка характеризується низьким рівнем прибутковості експортно-орієнтованих підприємств; низький рівень роботи промислового сектору, що позначений спадом обсягів реалізації продукції, у тому числі продукції інноваційної; недостатньо високий рівень продуктивності праці і рентабельності тощо.

Результатом низької конкурентоспроможності підприємств є відсутність в Україні ряду наукоємних експортно-орієнтованих галузей, зокрема ІТ, виробництво медтехніки, легкового машинобудування. Крім того, в існуючих галузях приладобудування та сільськогосподарського машинобудування для виробництва продовжують широко використовуватися ресурсомісткі технології, що перешкоджає скороченню виробничих витрат і випуску інноваційної продукції в інших галузях економіки.

Світовий досвід підтверджує, що ефективність інноваційної економіки в стратегічній перспективі є більш імовірною вище, ніж в орієнтованій на сировинні ресурси, і тільки так можна забезпечити економічний і науково-технологічний суверенітет держави. Досвід Австралії, Бельгії, Італії, Канади, Швеції свідчить, що 100% витрат на науково-дослідні роботи вилучається з оподаткованих доходів компаній. Значний ефект може бути отриманий в результаті впровадження так званих податкових канікул, які надаються новостворюваним інноваційним підприємствам і організаціям, тобто в період їхньої найбільш ризикованої діяльності.

У процесі дослідження встановлено, що питання забезпечення конкурентоспроможності України в умовах сталого розвитку необхідно вирішувати з урахуванням стану екологічних, економічних та соціальних об'єктів певної країни (території, галузі, підприємства). З огляду на викладене нами сформовано такі шляхи підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств України в умовах сталого розвитку: екологобезпечний розвиток економіки на основі розв'язання ресурсо-екологічних та соціально-економічних завдань; відтворення та раціональне використання фінансових, зокрема

інвестиційних, трудових та матеріальних ресурсів на основі підтримання екологічної рівноваги, зокрема забезпечення умов для залучення інвестицій для модернізації виробництва і підвищення конкурентоспроможності підприємств та підготовка кваліфікованих трудових ресурсів, що відповідають вимогам міжнародного ринку праці; системна еколого-економічна реструктуризація промисловості, сільського господарства на основі узгодження цілей розвитку галузей, регіонів, підприємств тощо.

Література:

1. Білопольський М. Г. Стратегічний консалтинг в системі управління розвитком підприємства: ретроспектива та перспективи / О. В. Кленін, М. Г. Білопольський. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 1(32). С. 134–165.
2. Геєць В. М. Економіка України: ключові проблеми і перспективи. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 1. С. 7–22.
3. Індекс конкурентоспроможності України залежить від темпів реформ. URL : <http://icps.com.ua/-indeks-konkurentospromozhnosti-ukrayiny-zalezhyt-vid-tempiv-reform---vasyl-povoroznyk/>.
4. Мальчик М. В., Коваль С. І. Рефлексивний підхід в управлінській діяльності. *Інституціоналізація процесів євроінтеграції: суспільство, економіка, адміністрування* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Рівне, 21-22 квітня 2016 року). Рівне: НУВГП, 2016. С. 75–80.
5. Офіційний портал Міністерства Фінансів України URL : <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/?2016>.
6. Сазонець О. М. Динаміка транснаціоналізації та інтеграція ТНК в економіку України / О. М. Сазонець, Н. О. Широкова. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 3. С. 37–39.
7. Scientific and methodological bases of regulatory support of economy's ecologization : monograph / Východoeurópska agentúra pre rozvoj n. o., Eastern European Development Agency n. o. ; ed. Skrypchuk P., Vlastimil V., Shcherbakova A. Podhajska, Slovak Republic, 2017. 315 s.